

ENM 137 ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİNE GİRİŞ

Ara Sınav Çalışma Notları

BÖLÜM 1: ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ TANIMI VE KAPSAMI

1.1. Endüstri Mühendisliği Tanımı (IIE)

Institute of Industrial Engineers (IIE) tanımına göre:

"Endüstri Mühendisliği, insan, malzeme, donanım ve enerjiden oluşan bütünleşik sistemlerin tasarımı, iyileştirilmesi ve yürütülmesi ile ilgilenir. Bu amaçla, temel, mühendislik ve sosyal bilimlerdeki bilgi ve becerileri mühendislik analizi/tasarımı prensip ve yöntemleri ile beraber kullanarak bu sistemlerin tasarımı, modellenmesi ve değerlendirilmesine yönelik çalışmalarda bulunur."

1.2. EM'nin Temel Karakteristikleri

Endüstri Mühendisliğini diğer mühendislik dallarından ayıran temel özellikler şunlardır:

1. **Çok yönlü eğitim:** Mühendislik, bilgisayar bilimleri, ekonomi, işletme ve sosyal bilimler.
2. **Geniş spektrumda kariyer fırsatları:** Özel/kamu, imalat/hizmet sektörü.
3. **İnsan odaklı yaklaşım:** Sistemlerin tasarımında ve iyileştirilmesinde insan faktörünü merkeze alır.
4. **Yönetim kademelerine daha kolay uyum:** Aldığı eğitim sayesinde yönetsel pozisyonlara geçişi daha kolaydır.
5. **Liderlik ve takım çalışması:** Proje yönetimi ve disiplinler arası çalışma becerileri.
6. **Sistem bakış açısı:** Olaylara ve problemlere bütüncül bir sistem perspektifinden bakar.
7. **En iyi yakalama (Optimal çözüm):** Mevcut kısıtlar altında en verimli ve etkin çözümü (optimizasyonu) arar.
8. **Süreç odaklı ve bütüncül yaklaşım:** Sistemleri oluşturan alt süreçleri ve aralarındaki ilişkileri iyileştirmeye odaklanır.

ARA SINAV ÇIKMIŞ SORUSU (2021)

Soru: Endüstri Mühendisliğinin diğer mühendislik dallarından farklı temel karakteristikleri nelerdir?

Cevap:

- Çok yönlü eğitim (mühendislik, bilgisayar, ekonomi, işletme ve sosyal bilimler)
- Geniş spektrumda kariyer fırsatları (özel/kamu, imalat/hizmet sektörü)
- İnsan odaklı yaklaşım
- Yönetim kademelerine daha kolay uyum
- Liderlik ve takım çalışması
- Sistem bakış açısı
- En iyi yakalama (optimal çözüm)

- Süreç odaklı ve bütüncül yaklaşım

BÖLÜM 2: EM EĞİTİMİ VE KARIYER FIRSATLARI

2.1. Endüstri Mühendisliği Eğitimi Kapsamı

Endüstri Mühendisliği eğitimi aşağıdaki konu alanlarını kapsar:

- **Temel Bilimler** (1. ve 2. sınıflar)
- **Temel Mühendislik Bilimleri** (1. ve 2. sınıflar)
- **İşletme ve Ekonomi Bilimleri** (2. ve 3. sınıflar)
- **Endüstri Mühendisliği Alan Dersleri** (2., 3. ve 4. sınıflar)
- **%25 Alan ve Alan Dışı Seçmeli Dersler**
- **Uygulamalı Mühendislik Eğitimi** (8. yarıyıl)

ARA SINAV ÇIKMIŞ SORUSU (2021)

Soru: Endüstri mühendisliği eğitimi kapsamında hangi konu alanları bulunmaktadır?

Cevap:

- Temel Bilimler (1., 2. sınıflar)
- İşletme ve Ekonomi Bilimleri (2., 3. sınıflar)
- Temel Mühendislik Bilimleri (1., 2. sınıflar)
- Endüstri Mühendisliği Alan Dersleri (2., 3., 4. sınıflar)
- %25 Alan ve Alan Dışı Seçmeli Dersler
- Uygulamalı Mühendislik Eğitimi (8. yarıyıl)

2.2. Kariyer Fırsatları ve Çalışma Alanları

Endüstri Mühendisleri için kariyer fırsatları çok geniştir:

1. **Özel Sektör:** Makine imalat, tekstil, otomotiv, elektronik, kimya, inşaat vb.
2. **Hizmet Sektörü:** Finans, sigorta, sağlık, iletişim, lojistik, danışmanlık.
3. **Kamu Kurumları:** Bakanlıklar (Sanayi, Sağlık, Çalışma vb.), TÜİK, Hastaneler.
4. **Araştırma Kurumları:** Üniversiteler, TÜBİTAK, Araştırma Enstitüleri.

Temel Çalışma Alanları:

- Üretim Planlama
- Malzeme Yönetimi
- Kalite Yönetimi
- İnsan Kaynakları
- Proses Planlama
- Tesis Tasarımı
- Proje Yönetimi
- Lojistik Yönetimi

- Bilgi Sistemleri
- Stratejik Yönetim

ARA SINAV ÇIKMIŞ SORUSU (2022)

Soru: Endüstri mühendisleri için kariyer fırsatları nelerdir? Örneklerle açıklayınız.

Cevap:

- **Özel Sektör:** Makine imalat, tekstil, otomotiv, elektronik, kimya, inşaat
- **Hizmet Sektörü:** Finans, sigorta, sağlık, iletişim, lojistik
- **Kamu Kurumları:** Bakanlıklar (Sanayi, Sağlık, Çalışma v.b.), TÜİK, Hastaneler
- **Araştırma Kurumları:** Üniversiteler, TÜBİTAK, Araştırma Enstitüleri

BÖLÜM 3: ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ TARİHÇESİ

Endüstri Mühendisliğinin doğuşu ve gelişimi, çeşitli tarihsel olaylar ve öncü kişilerle şekillenmiştir.

ARA SINAV ÇIKMIŞ SORUSU (2022)

Soru: Endüstri Mühendisliğinin bir mühendislik alanı olarak doğuşunda ve gelişiminde hangi tarihsel olaylar rol oynamıştır? Açıklayınız.

Cevap:

1. **Sanayi Devrimi:** Verimlilik, bilimsel yönetim, yönetim ve organizasyon, planlama, kalite kontrol gibi kavramların doğmasına ortam sağlamıştır.
2. **Bilgisayar Teknolojilerinin Gelişimi:** Çözülmesi zor Yöneylem Araştırması problemlerinin kısa sürede çözülmesini, daha hızlı algoritmaların geliştirilmesini, sistemler ve süreçlerle ilgili optimum kararların alınmasını sağlamıştır.
3. **Dünya Ekonomisinin Küreselleşmesi:** Artan küreselleşme dünya pazarlarında rekabeti artırmış, verimlilik, kalite, esneklik ve hızlilik gibi faktörlerin önemini daha da artırmıştır.

3.1. Önemli Kişiler ve Katkıları

- **Adam Smith (1776):** "Ulusların Zenginliği" eserinde **iş bölümünün** verimliliği artırıcı etkisini vurgulamıştır.
- **Eli Whitney (1798):** Üretimde **değiştirilebilir parçaları** tanıtarak üretim sistemlerinde devrim yaratmıştır.
- **Frederick Taylor (1856-1915):** Bilimsel Yönetim'in babası olarak kabul edilir. İşçilerin verimliliğini artırmak için **zaman ve hareket etütlerini** tanıtmış, **teşvikli ücret sistemleri** ve **işleme ekonomisi** üzerine çalışmıştır.
- **Frank ve Lillian Gilbreth:** Hareket verimliliği çalışmalarında öncülük yaptılar. İş görevlerini analiz etmek için "**therblig**" (temel hareket unsurları) kavramını, **ergonomi** ve **metot mühendisliğini** geliştirdiler.
- **Henry Ford (1913):** İlk hareketli montaj hattını uygulayarak kitlesel üretimde devrim yapmıştır.
- **W. Edwards Deming:** Toplam Kalite Yönetimi (TQM) ve İstatistiksel Kalite Kontrol (İKK) alanlarının öncüsüdür. **Sürekli iyileştirme** (PDCA) felsefesini geliştirmiştir.
- **George Dantzig (1940-1950'ler):** Doğrusal Programlama ve Simpleks Algoritması'nı geliştirerek

Yöneylem Araştırması alanını etkilemiştir.

- **Taiichi Ohno & Shigeo Shingo (II. Dünya Savaşı Sonrası):** Japonya'da **Toyota Üretim Sistemi'ni (Yalın Üretim)** geliştirerek üretimde **israfı (MUDA)** azaltmaya odaklanmışlardır.

ARA SINAV ÇIKMIŞ SORUSU (2021)

Soru: Endüstri mühendisliğine önemli katkılarda bulunmuş üç kişinin çalışmalarını kısaca anlatınız.

Cevap:

1. **Frederick Taylor:** Bilimsel Yönetim, zaman etüdü, teşvikli ücret sistemleri, işleme ekonomisi.
2. **Frank & Lillian Gilbreth:** Ergonomi, hareket ekonomisi, metot mühendisliği.
3. **Deming:** Sürekli iyileştirme, kalite yönetimi, istatistiksel kalite kontrol.

3.2. Diğer Önemli Gelişmeler

- **Yöneylem Araştırması (OR):** II. Dünya Savaşı sırasında askeri operasyonlardaki karar verme süreçlerini iyileştirmek için geliştirilmiştir.
- **Hawthorne Çalışmaları (1920-30'lar):** Elton Mayo tarafından yapılan bu çalışmalar, iş yerlerindeki sosyal ve psikolojik faktörleri (insan faktörleri) vurgulamıştır.
- **Toplam Kalite Yönetimi (TQM):** II. Dünya Savaşı sonrası Deming ve Juran gibi öncülerle gelişmiştir.
- **CAD/CAM ve MRP (1970-80'ler):** Bilgisayar Destekli Tasarım/Üretim ve Malzeme İhtiyaç Planlaması sistemleri.
- **Altı Sigma (1980-90'lar):** Motorola tarafından geliştirilen, süreçlerdeki hataları ortadan kaldırmaya yönelik veri odaklı bir yaklaşımdır.
- **Kurumsal Kaynak Planlama (ERP) (2000'ler):** İş süreçlerinin entegrasyonunu sağlayan bilgi sistemleri.

BÖLÜM 4: ENDÜSTRİ DEVRİMLERİ VE ENDÜSTRİ 4.0

Endüstrinin gelişimi dört ana devrimle incelenir:

1. **Endüstri 1.0 (1750'ler+):** Mekanizasyon, buhar gücünün kullanımı, dokuma makineleri.
2. **Endüstri 2.0 (1850'ler+):** Kitlesele üretim (Mass production), montaj hatları (Henry Ford), elektrik enerjisinin üretimde kullanımı.
3. **Endüstri 3.0 (1950'ler+):** Otomasyon, bilgisayarlar, elektronik, yarı iletkenler, Bilgisayar Destekli Üretim (CAM).
4. **Endüstri 4.0 (2010'lar+):** Siber-Fiziksel Sistemler (Cyber Physical Systems), Nesnelerin İnterneti (IoT), bilgisayar ve iletişim ağları, Yapay Zeka (AI).

ARA SINAV ÇIKMIŞ SORUSU (2021)

Soru: 4 endüstri devrimindeki temel gelişmeleri kısaca açıklayınız.

Cevap:

- **Endüstri 1.0:** mekanizasyon, buhar gücü, dokuma makinaları
- **Endüstri 2.0:** kitlesele üretim, montaj hatları, elektrik enerjisinin üretimde kullanımı

- **Endüstri 3.0:** otomasyon, bilgisayar destekli üretim, elektronik, yarı iletkenler
- **Endüstri 4.0:** siber fiziksel sistemler, nesnelerin interneti, bilgisayar ve iletişim ağları, yapay zeka

4.1. Endüstri 4.0 Temel Teknolojileri

Endüstri 4.0 devriminin gelişimine katkı sağlayan temel dijital teknolojiler şunlardır:

- Yapay Zeka (AI)
- İleri Robotik Sistemler (Advanced Robotics)
- Büyük Veri Analitiği (Big Data Analytics)
- Katmanlı Üretim (3D Printing / 3D Üretim Teknolojileri)
- Artırılmış Gerçeklik (Augmented Reality)
- Nesnelerin İnterneti (Internet of Things - IoT)
- Akıllı Sensörler (Smart Sensors)
- Bulut Bilişim (Cloud Computing)
- Konum Tespiti (Location Detection)

ARA SINAV ÇIKMIŞ SORUSU (2022)

Soru: Endüstri 4.0 devriminin gelişimine katkı sağlayan temel teknolojileri kısaca maddeler halinde açıklayınız.

Cevap: Yapay zeka, ileri robotik sistemler, büyük veri analitiği, 3D üretim teknolojileri, artırılmış gerçeklik, nesnelerin interneti, akıllı sensörler, bulut bilişim v.b.

BÖLÜM 5: REKABET FAKTÖRLERİ VE TEMEL KAVRAMLAR

5.1. Pazarda Rekabet Faktörleri

Firmaların pazarda rekabet ederken kullandıkları temel faktörler ve günümüzde öne çıkanlar:

- **Temel Rekabet Faktörleri:**
  - Fiyat
  - Kalite
  - Esneklik
  - Zaman bazlı rekabet (hızlı üretim, hızlı ürün geliştirme, değişime hızlı adapte olabilme vb.)
  - Ürün çeşitliliği
  - Güçlü dağıtım kanalları
  - Satış sonrası hizmetler
- **Günümüzde Öne Çıkan Rekabet Faktörleri:**
  - Zaman bazlı rekabet / Hızlılık (yeni ürünleri geliştirme süresi, üretim süreleri, müşteriye ulaştırma süresi)
  - Değişimlere hızlı yanıt verme / Uyum sağlayabilme
  - Müşteri için değer üretme

- Yalın ve çevik olma
- Kalite
- Sürdürülebilir politikalar geliştirebilme
- Çalışan yetkinlikleri, insan yönetimi
- Liderlik
- Esneklik
- Fiyat

ARA SINAV ÇIKMIŞ SORULARI (2021 & 2022)

Soru (2022): Firmalar için pazarda rekabet faktörleri nelerdir? Günümüzde hangi rekabet faktörleri daha fazla önem kazanmaktadır? **Cevap:**

- Temel rekabet faktörleri: fiyat, kalite, esneklik, zaman bazlı rekabet (hızlı üretim, hızlı ürün geliştirme, değişime hızlı adapte olabilmek v.b.), ürün çeşitliği, güçlü dağıtım kanalları, satış sonrası hizmetler
- Günümüzde öne çıkan rekabet faktörleri: zaman bazlı rekabet (hızlı üretim, hızlı ürün geliştirme, değişime hızlı adapte olabilmek v.b.), müşteri için değer üretme, yalın ve çevik olma, kalite, sürdürülebilir politikalar geliştirebilme

Soru (2021): Günümüzde rekabet stratejisinde firmalar hangi rekabet faktörlerine önem vermeleri gerekmektedir? Açıklayınız. **Cevap:** Günümüzde öne çıkan rekabet faktörleri: i. Hızlılık (yeni ürünleri geliştirme süresi, üretim süreleri, müşteriye ulaştırma süresi) ii. Değişimlere hızlı yanıt verme iii. Çalışan yetkinlikleri, insan yönetimi iv. Liderlik v. Esneklik vi. Kalite vii. Fiyat

5.2. Ara Sınav İçin Önemli Kavramlar ve Tanımları

Aşağıdaki kavramlar ara sınavlarda sorulmuştur ve bilinmesi önemlidir:

- **Optimizasyon (2022):** Verilen kısıtları sağlayan ve belli amaçları eniyileyen (maksimize veya minimize eden) çözümleri bulma.
- **Bilimsel Yönetim (2022):** Sistem ve süreçlerin tasarımı, planlaması, yürütülmesi ve iyileştirilmesi faaliyetlerinde ilgili bilimlere (matematik, kimya, fizik, insan bilimleri, sosyal bilimler) dayanarak çözümler geliştirmek. (Bkz: F. Taylor)
- **Hareket Ekonomisi (2022):** En basit vücut hareketleri ile en az kişisel yüklenme ile bir işi gerçekleştirme ilkeleri. (Bkz: F. & L. Gilbreth)
- **Stratejik Yönetim (2022):** Bir kurumun uzun vadeli performansını ve geleceğini etkileyecek kararların araştırılması ve bilimsel yöntemlerle belirlenmesi.
- **Süreç Odaklılık (2022):** Bir sistemin verimliliğinin artırılmasında onu oluşturan alt süreçleri ve aralarındaki ilişkileri eleştirel bir bakışla inceleyip, süreçleri iyileştirmeye ağırlık vermek.
- **Verimlilik (2021):** En az girdi ile maksimum çıktı üretmek; üretim girdilerinin etkin bir şekilde üretim süreçlerinde kullanımı.
- **Ergonomi (2021):** İnsanın çalışma ortamı ve kullandığı teçhizatın insan özellikleri ile uyumlu bir şekilde tasarlanması. (Bkz: F. & L. Gilbreth)
- **GANNT Şeması (2021):** Üretim operasyonlarının makinalarda veya departmanlarda hangi zaman

dilimlerinde yapılacağını gösteren zaman çizelgesi grafiğidir.

- **Katma Değer (2021):** Bir üretim sürecinde son ürünün değeri ile işletme dışından sağlanan girdilerin toplam maliyeti arasındaki farktır.
- **İstatistiksel Kalite Kontrol (İKK) (2021):** Üretim süreçlerinde kritik kalite değişkenlerinin istatistiksel yöntemlerle izlenmesi, kaliteyi bozan kontrol dışı olayların en erken şekilde nedenleri ile tespiti ve düzeltici/önleyici faaliyetlerle bu nedenlerin azaltılması ve/veya ortadan kaldırılmasıdır. (Bkz: W. E.